Ε. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
Τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας

ΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ

Ἡ αὐτονομία τοῦ ὄντος συνεπάγεται καὶ τὴν αὐτοτέλειαν αὐτοῦ. Τὸ ὂν ὑπάρχει βάσει τῶν νόμων τοὺς ὁποίους θέτει διὰ τὴν ὕπαρξίν του καὶ χάρις εἰς αὐτούς. Ἀδύνατον νὰ τὸ νοήσωμεν ἄλλως ἢ ὡς παρέχον εἰς ἑαυτὸ τὸ εἶναι αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ ἡ ἐν λόγῳ αὐτονομία δὲν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, τὸ ὂν παύει ἂν ὄχι νὰ εἶναι τοιοῦτο πράγματι, τοὐλάχιστον ὅμως νὰ θεωρῆται οὕτω. Ἡ ἔννοια τοῦ ὄντος ἐνέχει καὶ τὴν σημασίαν τοῦ αὐτονόμου, τῆς ἑτερονομίας οὔσης σχέσεως ἐξαρτήσεως, συνεπαγομένης δὲ τὴν θεώρησιν τοῦ ὄντος ὡς ἐξαρτωμένου. Οὕτω δημιουργεῖται ὀντολογικὴ ἄλυσις διαβαθμίσεων μέχρι τοῦ «πρώτου κινοῦντος». Εἶναι ὅμως ἄχρηστος ἡ τοιαύτη πολύπλοκος τοποθέτησις τοῦ ὄντος. Πράγματι, τὸ ὂν δὲν θὰ δυνηθῶμεν τελικῶς ν' ἀποφύγωμεν ὅπως θεωρήσωμεν ὡς αὐτόνομον. Ἡ τοιαύτη ὅμως αὐτονομία του δὲν νοεῖται κεχωρισμένως ἐν σχέσει πρὸς τὴν αὐτοτέλειάν του. Ἐὰν τὸ ὂν ὑπάρχει χάρις εἰς ἑαυτό, τότε ὑπάρχει καὶ καθ' ἑαυτό, μὴ ὑποκείμενον εἰς οἱανδήποτε ἐξάρτησιν, τοῦτο δὲ προϋποθέτει ὅτι ὑπάρχει καὶ δι' ἑαυτό, ἀνεξαρτήτως τοῦ πῶς ἡ σχέσις αὕτη λαμβάνεται. Τὸ ὂν εἶναι μοναδικόν τι ἑκάστοτε, μὴ ἐξαρτώμενον, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ὑπάρχον, τῆς ὑπάρξεώς του χαρακτηριζομένης ὑπὸ διαρκείας ἐλευθέρως ὑπ' αὐτοῦ καθοριζομένης. Ἔχει πληρότητα οὐσίας, οὐδενὸς δ' ἀλλοτρίου ἔχει ἀνάγκην, προκειμένου νὰ εἶναι ὅ,τι εἶναι. Πεπλήρωται ἑαυτοῦ, ἡ δὲ πληρότης του καθίσταται ὁλονὲν κρείττων καὶ ἐντελεστέρα, καθ' ὃ μέτρον τὸ περιεχόμενόν του ἀναπτύσσεται κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἐλευθερίας ἐκείνου. Τοιαύτη πληρότης προσδιορίζει καὶ τὴν ἐντέλειάν του, ἐνδεικτικὴν τῆς αὐτοτελείας του. Ἡ τελευταία πάλιν εἶναι χαρακτὴρ τῆς οὐσίας τοῦ ὄντος, μὴ νοουμένης ἄλλως ἢ ὡς συμπληρούσης ἑαυτὴν διά τινος ἀνεξαρτησίας καταφανοῦς τόσον εἰς τὴν ἐμφάνισιν ὅσον καὶ εἰς τὴν ὑπόστασιν.

Τὸ αὐτοτελὲς τοῦ ὄντος ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν γενικωτάτων ἐννοιῶν ἡ γενικωτάτη, μολονότι ἀναφέρεται εἰς πραγματικότητα ἀτομικήν. Ὁπωσδήποτε, ἡ αὐτοτέλεια προσδιορίζει καὶ τὴν τρόπον τινὰ ὑπὸ ὁλοκλήρωσιν τελοῦσαν, ἂν μὴ ὡλοκληρωμένην εἰσέτι, διάρθρωσιν

τοῦ ὄντος. Ὁ πλατωνικὸς Παρμενίδης, διὰ νὰ διασαφήσῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὄντος, καταφεύγει εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ὁλότητος, τοῦ ὅλου, καὶ τῆς ὁποίας διακρίνει δύο λεπτοτάτας ἀποχρώσεις, λεπτοτάτας ὅσον καὶ ἄλλαι ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ εἰσαγόμεναι ὀντολογικαὶ ἔννοιαι [1]. Ἡ ἔννοια τοῦ ὅλου δηλαδὴ ἡ ὁποία θ' ἀποτελέσῃ καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀντικείμενον προβληματισμοῦ [2], καὶ διὰ τῆς ὁποίας χαρακτηρίζεται τὸ ὄν, προσφέρεται, κατὰ τὸν ὡς ἄνω πλατωνικὸν διάλογον, ὑπὸ δύο ὄψεις καθοριζούσας καὶ δύο σημασίας αἱ ὁποῖαι δύναται ν' ἀποδοθοῦν εἰς τὸ ὂν θεωρούμενον ὡς ὁλότητα. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ τοιαύτη τοποθέτησις ἔχει ἤδη προετοιμασθῇ ὑπὸ τοῦ Παρμενίδου τοῦ ὁποίου τὸ ὂν δὲν εἶναι ἕν, ἀλλὰ ὅλον [3]. Ὁ ὅρος «ὅλον» ἐμφανίζεται ὑπὸ τὴν σημασίαν τοῦ ἀθροίσματος, τοῦ συνόλου τοῦ ἀποτελουμένου ἐκ πλείστων στοιχείων ἀσυνδέτων πρὸς ἄλληλα, καθ' ὃ τοὐλάχιστον μέτρον δὲν θεωρήσωμεν ὅτι ἅπαντα ὑπάγονται ὑπὸ τὴν περικλείουσαν αὐτὰ γενικότητά των. Πρόκειται περὶ στοιχείων στερουμένων a priori συνεκτικότητος πρὸς ἄλληλα, διατελούντων δὲ ἀσυνδέτων καὶ μεμονωμένων, ἐκτὸς ἐὰν ταῦτα μεταβοῦν πρὸς τὴν ὁλοκλήρωσίν των ὁλικῶς ἢ μερικῶς ταυτιζόμενα, ὁπότε ἀγόμεθα εἰς ἄλλην περίπτωσιν. Ἄλλως ἀποτελοῦν περισσότερον ἄθυρμα στοιχείων ἢ ὡλοκληρωμένην περιεκτικὴν μορφήν. Τοιούτου εἴδους σύνολον προέρχεται ἐκ διαδικασίας ἀθροιστικῆς καθ' ἣν, παρ' ἓν πρῶτον στοιχεῖον αὐτοῦ, προστίθεται καὶ δεύτερον, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μέχρι τῆς ἀπαρτίσεως τοῦ ἐξ οἱουδήποτε ἀριθμοῦ τοιούτων στοιχείων συνισταμένου συνόλου. Ἐνταῦθα ὅμως ἀναφύονται δύο προβλήματα σημαντικὰ τὰ ὁποῖα εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ν' ἀντιμετωπίσωμεν πρὶν ἢ χωρήσωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἑτέρας σημασίας τοῦ ὅρου «ὅλον» ὡς ὀντολογικοῦ δεδομένου ἐν τῷ πλατωνικῷ Παρμενίδῃ.

Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν δύο τούτων προβλημάτων ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀτελὲς τοῦ ὅλου ὡς ἀθροίσματος λαμβανομένου. Τὰ ἐξ ὧν τὸ ἄθροισμα ἀποτελεῖται στοιχεῖα εἶναι πλείονα τοῦ ἑνός, ὑπὸ δὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀθροίσματος τὸ ὅλον ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐκληφθῇ ὡς μοναδικόν τι. Τοῦτο ἴσως νὰ ἀληθεύῃ εἰς τὴν Λογικὴν [4] ἢ εἰς τὰ Μαθηματικά [5], δὲν ἀληθεύει ὅμως καὶ εἰς τὴν ὀντολογίαν, διὰ τὸν λόγον ὅτι τὸ ὂν δὲν εἶναι ἁπλῆ ἔννοια, ἀλλὰ γεγονὸς ὑποκείμενον ἐνδεχομένως εἰς ἐπιβεβαίωσιν. Ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς Ἱστο-

1. 145a - 147e, καὶ 157b - 158b.

2. Πβ. Μ.τ.φ., Η, 1043a 29 - 1044a 15· ἐν σχέσει πρὸς τὰς περὶ μέρους καὶ ὅλου ἀπορίας, πβ. Φυσ., 185b 11 καὶ Τοπ., 150a 15 - 21. Πβ. Σέξτ. Ἐμπ., Adv. mathem., IX, 331 - 358, καὶ Hypotyp., III, 98 - 101.

3. Πβ. M. Untersteiner, Parmenide, Torino, Bocca, 1925.

4. Πβ. λ.χ. M. Boll, Manuel de logique scientifique, Paris, Dunod, 1948, σσ. 53 κ.ἑξ. καὶ Ε. Μουτσοπούλου, Νόησις καὶ πλάνη, Ἀθῆναι, 1961, σσ. 77 κ.ἑξ.

5. Πβ. Φ. Μ. Βασιλείου, Φιλοσοφία τῶν Μαθηματικῶν, Ἀθῆναι, 1969, σ. 76.

ρίας, τὰ πράγματα ὁπωσδήποτε δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὑπὸ ἄλλην γωνίαν. Ἐκτὸς ὅμως τῆς Ἱστορίας, ἐὰν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀθροίσματος ἦσαν ἓν τὸν ἀριθμόν, τοῦτο θὰ ἔπαυεν αὐτομάτως νὰ εἶναι ἄθροισμα. Ἓν λογικὸν ἀναφορικὸν καὶ ἓν μαθηματικὸν σύνολον δύνανται ν' ἀνταποκρίνωνται πρὸς ἓν καὶ μόνον στοιχεῖον ἐν αὐτοῖς περιεχόμενον. Τοῦτο ὅμως ἀποτελεῖ καθαρὰν σύμβασιν. Κατ' ἀνάγκην, λοιπόν, λέγοντες ἄθροισμα ἐννοοῦμεν σύνολον δύο τοὐλάχιστον στοιχείων, μάλιστα δὲ στοιχείων τοιούτων ὥστε νὰ δικαιολογοῦν τὴν ἐπὶ μέρους ὀνομασίαν τοῦ ἑκάστοτε ἀθροίσματος ὡς ἀθροίσματος στοιχείων τοιούτων καὶ ὄχι ἀλλοίων. Ἀκριβῶς δὲ ὡς ἐκ τῆς ἀνοργάνου καὶ στερουμένης συνοχῆς συνδέσεως τῶν στοιχείων τούτων ἐν τῷ ἑαυτῶν ἀθροίσματι, τὸ τοιοῦτον ἄθροισμα ἀποτελεῖ ὅ ρ ι ο ν περιεκτικότητος ὁλοκλήρου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπαρτιζόντων μίαν κατηγορίαν διαφόρων ὀντολογικῶν στοιχείων. Ἄθροισμα λ.χ. ἐκ δύο στοιχείων ἀποτελούμενον δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἄθροισμα τοῦ ἐξ ἀπείρων στοιχείων συγκειμένου. Ἡ διαφορά, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχῃ, συνίσταται εἰς τὸ ὅτι τὸ ἄθροισμα δύναται ν' ἀποτελῆται ἐξ οἱουδήποτε ἀριθμοῦ στοιχείων ἔχοντος τιμὴν διάφορον τοῦ 0 καὶ τοῦ 1, ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι τὰ στοιχεῖα ταῦτα θὰ λαμβάνωνται δι' ἐξαντλητικῆς ἀπαριθμήσεως. Καὶ ἓν ἔστω στοιχεῖον ἂν ἔχῃ παραλειφθῆ ἐκ τοῦ ἀθροίσματος, τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ θεωρηθῇ σύνολον πλῆρες. Καὶ πάλιν ὅμως, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, τὸ οὕτω λαμβανόμενον σύνολον παραμένει ὀντολογικῶς εἴτε σαφῶς ἀρνητικὸν εἴτε, τοὐλάχιστον, ἀδιάφορον, ἤτοι ἀρνητικὸν ὡσαύτως, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐὰν ἀποκλείηται ὁ ἐξ αὐτοῦ παραμερισμὸς στοιχείου ὑπαγομένου ὑφ' ἣν πάντα τὰ ἄλλα ὑπάγονται γενικὴν κατηγορίαν, ἡ προηγουμένως ὡς ἐξαντλητικὴ χαρακτηρισθεῖσα ἀπαρίθμησις θ' ἀποδειχθῇ κατ' ἀνάγκην ἐκ τῶν ὑστέρων οὐχὶ ἐξαντλητικὴ εἰς τὴν πραγματικότητα, πρᾶγμα προϋποθέτον ὅτι ἓν τοὐλάχιστον νέον στοιχεῖον εἶναι προσθετέον εἰς τὸ παλαιὸν «σύνολον», ὡς ἁπλοῦν ἄθροισμα θεωρούμενον, ἵνα τοῦτο καταστῇ σύνολον καὶ πάλιν. Τὸ νέον ὅμως σύνολον, μετὰ ταῦτα, φαίνεται μὲν νὰ εἶναι περισσότερον σύνολον ἢ τὸ προηγουμένως ὡς «σύνολον» θεωρηθέν, ἀλλ', ἐπειδὴ εἶναι ἄγνωστον ἐὰν ἡ ἐξ ἧς προῆλθεν ἀπαρίθμησις εἶναι, τὴν φορὰν αὐτὴν τοὐλάχιστον, πράγματι ἐξαντλητική, δὲν εἶναι πλέον ἀνεκτὸν νὰ θεωρήσωμεν τὸ σύνολον τοῦτο ὡς τελεσιδίκως σχηματισθέν, δηλαδὴ ὡς σύνολον κλειστόν. Μὲ ἄλλους λόγους, παύομεν νὰ θεωρῶμεν αὐτὸ ὡς ἄθροισμα, διὰ νὰ τὸ θεωρήσωμεν ὡς σύνολον, μόνον ὅμως κατὰ συγκατάβασιν, ἔχοντες πάντοτε κατὰ νοῦν τὴν δυνατότητα ὅπως τοῦτο ἐπιδέχηται πιθανὴν ἐπ' ἄπειρον ἐπέκτασίν του. Παρὰ ταῦτα ὅμως, οὔτε καὶ τότε θὰ παύσῃ νὰ εἶναι καθ' ὅριον ἐπέκτασις τῆς συναθροίσεως στοιχείων οὐδεμίαν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα συνοχήν, πλὴν τοῦ κοινοῦ χαρακτῆρος τοῦ παρέχοντος αὐτοῖς τὴν δυνατότητα νὰ καταταγοῦν εἰς μίαν ὡρισμένην κατηγορίαν. Τὸ ἀναφορικὸν «ἡ βιβλιοθήκη μου» ἐπιδέχεται ποσο-

τικὴν διακρίβωσιν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν βιβλίων τὰ ὁποῖα ἔχω παρατεταγμένα ἐνώπιόν μου, πρὸς τοῖς ὁποίοις δυνατὸν νὰ συνυπολογίσω καὶ ὅσα ἐκ τῶν βιβλίων μου δὲν ἔχω τοποθετήσει μετὰ τῶν ἄλλων. Ἐκ τῆς τοιαύτης ἀδυναμίας τῆς γλώσσης προκύπτει ψευδοπρόβλημα τὸ ὁποῖον φυσικὰ ἡ σύγχρονος λογικὴ εὐχερῶς ἐπιλύει [1]. Ὁπωσδήποτε ὅμως καθίσταται φανερὸν ὅτι τῆς ἐννοίας τοῦ συνόλου μετ' ἀβεβαιότητος μόνον ἑκάστοτε δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις, τῆς διακρίσεως μεταξὺ ἀθροίσματος καὶ συνόλου οὔσης ὅλως τυπικῆς, ἀφοῦ εἰς τὴν πραγματικότητα αὕτη ἀποβαίνει δυσχερῶς ἐφαρμόσιμος. Κατὰ ταῦτα, ἡ ἔννοια τοῦ συνόλου εἶναι ἔννοια εὐκαιριακῶς ἀνοικτὴ ὡς ὑποκειμένη εἰς αὐξομειώσεις· ἡ τοῦ ἀθροίσματος, ἔννοια ὡσαύτως ἀνοικτή, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ποιοτικῆς της ἀδιαφορίας. Ὁπωσδήποτε, ἀμφότεραι αἱ ἔννοιαι εἶναι ἀδιάφοροι ὀντολογικῶς.

Τὸ δεύτερον ἐκ τῶν ἐξ ἀφορμῆς τῆς θεωρήσεως τῶν ἐννοιῶν τοῦ συνόλου καὶ τοῦ ὡς «συνόλου» λαμβανομένου ἀθροίσματος, ἀναφυομένων ἐπὶ μέρους προβλημάτων ἀναφέρεται εἰς τὸ ἕ ν ἐκ τῶν ἀποτελούντων τοῦτο στοιχείων. Τὸ στοιχεῖον δύναται καὶ δὲν δύναται νὰ εἶναι ὄν, συνεπῶς δέ, καὶ νὰ θεωρηθῇ ὡς τοιοῦτο. Ἐὰν εἶναι συστατικὸν ἑνὸς ἀθροισματικοῦ «συνόλου», εἶναι καὶ ὀντολογικῶς, ὡς πρὸς αὐτό, ἀδιάφορον, ἀφοῦ ἡ ἀδιαφορία του αὕτη εἶναι προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐννοιακὴν σύλληψιν ἐκείνου. Τὸ αὐτὸ θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῇ καὶ περὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν συστατικῶν ἑνὸς συνόλου οὐχὶ ἀθροισματικοῦ. Εἴτε λοιπόν, εἰς ἑκατέραν τῶν περιπτώσεων, τὸ στοιχεῖον εἶναι ὂν εἴτε δὲν εἶναι, τοῦτο οὐδόλως ἐνδιαφέρει, δεδομένου ὅτι τὸ εἰς ὃ ὑπάγεται ἀναφορικὸν παραμένει ὀντολογικῶς οὐδέτερον. Τὸ ἐν λόγῳ στοιχεῖον, ἐὰν εἶναι ἰσχυρόν, δύναται νὰ γειτνιάζῃ πρὸς στοιχεῖον ἐπίσης ὀντολογικῶς ἰσχυρόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς στοιχεῖον οὐχὶ ὀντολογικῶς ἰσχυρόν, τὸ δ' ἀντίστροφον εἶναι ὡσαύτως δυνατόν. Παρὰ ταῦτα ὅμως, τὸ ὀντολογικῶς ἀδιάφορον τοῦ συνόλου καθιστᾷ ἐπίσης ἀδιάφορον καὶ τὸ πραγματικὸν (ἢ μὴ πραγματικὸν) ὀντολογικὸν ἐνδιαφέρον τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ στοιχείων ἅτινα, ἐν ᾗ πράξει, τοὐλάχιστον, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς ὀντολογικῶς ἀνύπαρκτα. Πᾶν σύνολον ἀποτελεῖται συνεπῶς ἐκ μεμονωμένων μονάδων ἢ στοιχείων τῶν ὁποίων ὁ ὀντολογικὸς χαρακτὴρ δύναται νὰ εἶναι πραγματικός, ἀλλὰ καὶ δημιούργημα τῆς συλλαμβανούσης ἐκεῖνο διανοίας, κατὰ περίπτωσιν, ἤτοι ὀντολογικῶς ἀδιάφορος. Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ αὐτὸ ἐφ' ὅσον τὰ στοιχεῖα τοῦ συνόλου ἔχουν πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς ἐκεῖνο σχέσιν λειτουργικότητος. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲν δύναται πλέον νὰ γίνῃ λόγος περὶ «συνόλου» ἀθροισματικοῦ, ἀλλὰ περὶ συνόλου ὀργανικοῦ τοῦ ὁποίου τὰ στοιχεῖα εἶναι ὄχι μέρη, ἀλλὰ μέλη μιᾶς ὀντικῆς πραγματικότητος ὀντολογικῶς ὁριζομένης ὡς συναρτήσεως.

1. Πβ. Νόησις καὶ πλάνη, σσ. 89 κέξ.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω θεωρήσεων μεταβαίνομεν ἀπὸ τῆς σημασίας τοῦ ὅρου ὅλον θεωρουμένου ὡς συνολικότητος εἰς τὴν τοῦ αὐτοῦ ὅρου θεωρουμένου ὡς ἑνότητος. Ἑνότης κατὰ ταῦτα ἀποβαίνει ἡ ὀργανικὴ σύνδεσις ἐπὶ μέρους στοιχειακῶν μονάδων πρὸς ἀλλήλας, εἰς τρόπον ὥστε ἐξ αὐτῶν νὰ δύναται ν' ἀποτελεσθῇ λειτουργικὴ παρουσία ἐνιαία. Ὁ τοιοῦτος τρόπος συνδέσεως τῶν ἀποτελούντων τὴν ἑνότητα στοιχείων εἶναι ὅλως ἀντίθετος πρὸς τὸν τρόπον καθ' ὃν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀθροισματικοῦ λ.χ. συνόλου ἔχουν πρὸς ἄλληλα. Τὴν εἰς τὴν περίπτωσιν ἐκείνην ἀπουσίαν παντὸς μεταξὺ τῶν στοιχείων συνδέσμου ἀντικαθιστᾷ ἐνταῦθα ἡ ὕπαρξις συνδέσμου ἥκιστα χαλαροῦ, ἀναγκαίου καὶ ἀκαταλύτου κατὰ τοῦτο, ὅτι, ἂν καταλυθῇ, καταλύεται καὶ ἡ ἑνότης τῆς ὀντικῆς συναρτήσεως τὴν ὁποίαν συνεπάγεται. Ἡ ἑνότης προϋποθέτει στενὴν συναρμογὴν μεταξὺ τῶν συνθετόντων αὐτὴν ἐπὶ μέρους στοιχείων. Εἰς τὸν πλατωνικὸν Τίμαιον[1] ἡ ἑνότης καὶ ὁ δεσμὸς τῆς κοσμικῆς δημιουργίας ἐπιτυγχάνονται μόνον κατόπιν ἐπανειλημμένων μείξεων τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν στοιχείων ἄτινα ἄλλως θὰ παρέμενον μὴ ἀναγώγιμα πρὸς ἄλληλα. Ἡ τοιαύτη δημιουργικὴ διαδικασία διέρχεται ἐκ δύο τοὐλάχιστον προηγουμένων συνθετικῶν καὶ μειξιακῶν φάσεων· ἡ πρώτη φάσις συνίσταται εἰς τὴν ἐξαφάνισιν τῶν διττῶν ποιοτικῶν διαιρέσεων διὰ τῆς μεταβάσεως εἰς ἕνα ὅρον ἐνδιάμεσον. Ἡ δευτέρα φάσις συνίσταται εἰς τὴν ἐκ τριῶν μεσοτήτων, ἤδη ἐκ μείξεως προελθουσῶν, παραγωγὴν νέας ὡλοκληρωμένης μείξεως, ὥστε ἡ προκύπτουσα σύστασις νὰ εἶναι ἡ τελειοτάτη δυνατή[2], νὰ εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ ἀρχὴ τοῦ διὰ τῆς μείξεως ἐπιτυγχανομένου δεσμοῦ, καὶ ν' ἀποτελῇ ἑνότητα ὁμοίαν πρὸς ἑαυτὴν ἤτοι τελείαν. Ὁ δεσμὸς ἀποτελεῖ ἐν ταὐτῷ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐγγύησιν τῆς ἑνότητος, καθιστάμενος, ὡς ἐκ τούτου, δεσμὸς ὀντολογικός. Εἶναι ὁ οὗ οὐκ ἄνευ ὅρος διατηρήσεως τοῦ ὀργανισμοῦ τὸν ὁποῖον διέπει. Ἐγγυᾶται περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ὀντολογικῆς σημασίας ὅσων ἐπὶ μέρους στοιχείων συνθέτουν τὴν θεωρουμένην ἑνότητα. Ἐφ' ὅσον τὰ στοιχεῖα ταῦτα θὰ συνδέωνται ἀρρήκτως πρὸς ἄλληλα καθ' ὃν ἀπόλυτον καὶ ἐξαντλητικὸν τρόπον προϋποθέτουν αἱ συνεχεῖς μείξεις αὐτῶν, θὰ εἶναι ἀδύνατον καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν προερχομένη σύνθετος ἑνότης νὰ ἐπιζήσῃ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν ἑνὸς τούτων ἐκ τοῦ ὅλου, ἕκαστον δ' αὐτῶν νὰ ἐξακολουθήσῃ ὂν οἷον ἦτο καὶ προηγουμένως, τοῦτο δέ, λόγῳ ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς ὑπάρξεως τοῦ δεσμοῦ, ἐμποδίζοντος τὴν λύσιν τοῦ κατ' αὐτὸν συντεθειμένου, ἀφ' ἑτέρου δέ, ἀπωλείας τῆς, ἔστω καὶ δυνητικῆς, αὐτοτελείας τῶν ἐπὶ μέρους στοιχείων καθ' ἕκαστον λαμβανομένων. Ἡ συνένωσις τῶν

1. 35a.

2. Πβ. E. Moutsopoulos, La musique dans l'œuvre de Platon, Paris, P.U.F., 1959, σσ. 360 κ.ἑξ.

στοιχείων τούτων εἶναι τοσοῦτον μυχία καὶ ἀπόλυτος, ὥστε ταῦτα, ἔχοντα ἀπολέσει τὴν ὀντολογικήν των δυνητικὴν αὐτοτέλειαν χάριν τῆς αὐτοτελείας τῆς εἰς ἣν συντίθενται ἑνότητος, νὰ τὴν ἔχουν ἀπολέσει καὶ διὰ παντός, ἀφοῦ, ἅμα τῇ συνθέσει των, περιέρχονται εἰς ἀτομικὴν ἀνυπαρξίαν, ὑπάρχουν δὲ μόνον λειτουργικῶς, ὀργανικῶς καὶ συναρτησιακῶς. Ἡ ἐπὶ μέρους λοιπόν, ἔστω καὶ δυνητική, αὐτοτέλειά των ἀποτελεῖ τὸ παρελθόν των, ἀδύνατον δὲ ὅπως ἐπιστρέψουν εἰς αὐτὴν χωρὶς νὰ καταστρέψουν οὐ μόνον, ὡς εἴδομεν, καὶ τὴν αὐτοτέλειαν τῆς ἑνότητος ποὺ συνθέτουν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἱκανότητά των πρὸς ὕπαρξιν, ἔστω καὶ οὐχὶ αὐτοτελῆ, ἐντὸς τῶν ὁρίων ἑνὸς ὀργανισμοῦ, ὅ,τι δηλαδὴ ἔχει ἀπομείνει εἰς αὐτὰ ἀφ' ἧς, αἱρομένης πάσης δυνατότητος ὑπαρκτικῆς των αὐτοτελείας, ὑπῆχθησαν ὑπὸ ἓν ἐνιαῖον ὀντολογικὸν σχῆμα.

Αἱ προηγηθεῖσαι ἀναλύσεις ἐπιτρέπουν ὅπως, ὁμιλοῦντες περὶ αὐτοτελείας τοῦ ὄντος, ἀναφερώμεθα εἰς σύνθεσιν ἀδιάσπαστον, καί, ὡς ἐκ τούτου, ἐνιαίαν, μίαν, μοναδικὴν ἑκάστοτε, ἔχουσαν δ' ἐν ἑαυτῇ τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεώς της, ὅστις εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ ὀντολογικὸς δεσμὸς ὁ συνέχων τὰ ὀργανικά της στοιχεῖα. Ἡ ὀντολογικὴ αὐτοτέλεια προϋποθέτει κατὰ συνέπειαν καὶ τὴν de facto κατάλυσιν τῆς θεωρητικῶς ἀνυπάρκτου ἤδη αὐτοτελείας τῶν συνιστωσῶν τοῦ ὄντος.

Ε. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ